

PM Barnkonsekvensanalys – Detaljplan för förskola i kvarteret Hemmet 18

Uppdragsgivare: Styrelsen Hemmet 20 (ekonomisk förening)
Ombud: Roland Blomgren

Rapport sammanställd av Landskapslaget AB
Uppdragsansvarig: Max Goldstein
Handläggare: Lii Tiemda
Expertstöd: Lise Hellström
Rapporten är granskad av Ida-Maria Classon Frangos

SAMMANFATTNING

På fastigheten Hemmet 18 bedrivs en förskola med tillfälligt bygglov. Ett detaljplanearbete pågår som syftar till att ge förskolan planstöd. Det är positivt att förskolan finns i området så att fler barn som bor i närheten har möjlighet till en förskoleplats i sitt närområde. Förskolans föreskolegård är placerad på kvarterets utegård. Förskolan har god tillgång till flera olika parker som kan nås genom korta promenader utan att behöva röra sig i starkt trafikerade miljöer. Den närmaste parken, Syslomansparken, ligger precis mittemot förskolan. Ett planstöd skulle ge verksamheten en trygghet i att göra större och långsiktiga investeringar i sina lokaler samt barnens utemiljö, inklusive att skapa en större förskolegård.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Bakgrund	sid. 4
2. Förskolan Solstrålen	sid. 5
3. Miljöfrågor	sid. 12
4. Vårdnadshavares utvärdering	sid. 13
5. Förskolans placering i stadsdelen	sid. 14
6. Utflyktsmål och omkringliggande parker	sid. 14
7. Rekommendationer	sid. 16
8. Konsekvenser av planen	sid. 21
9. Slutsatser	sid. 21
10. Källor	sid. 22

1.1. BAKGRUND

På fastigheten Hemmet 18 och 20 bedrivs en förskoleverksamhet med tillfälligt bygglov. Verksamheten startade 2009. Ett detaljplanearbete (Dnr 2019-12520) pågår som prövar möjligheten att ge planstöd till befintliga lokaler för utbildnings- och förskoleverksamhet som idag har ett tidsbegränsat bygglov.

I samband med att planärendet startades gjordes en behovsbedömning där Miljöförvaltningen lämnade ett Underlag för miljö- och hälsofrågor. I sitt utlåtande slår Miljöförvaltningen fast att en barnkonsekvensanalys behöver göras med fokus på förskolegården. I detta ingår att se över gårdens ytor med kvaliteter och brister samt förslag på förbättringar.

Stadsbyggnadskontoret har beslutat att en barnkonsekvensutredning ska tas fram. Landskapslaget fick uppdraget av Styrelsen Hemmet 20 (ekonomisk förening).

1.2. METOD OCH AVGRÄNSNING

Detta PM - barnkonsekvensanalys (BKA) - är en förenklad variant av denna typ av analys. Vanligtvis ingår även olika former av samtal och aktiviteter med barn där de själva är med och beskriver och besöker den aktuella platsen. Vid en integrerad barnkonsekvensanalys (IBKA) arbetar vi aktivt i ett tidigt skede med olika aktörer i processen för att även styra så att planförslaget utformas utifrån ett barnperspektiv, istället för att endast beskriva konsekvenserna av ett förslag.

En IBKA och även en mer fördjupad BKA är framförallt aktuellt i de fall då ett förslag tas fram som omfattar ny bebyggelse eller en omDispositionering av ytor. I detta fall rör det sig om en befintlig förskoleverksamhet som inte planerar några förändringar.

I analyser och arbeten som rör barn så skiljer vi på barnperspektiv och barnets perspektiv. När man arbetar med ett barnperspektiv så har man kunskap om barnens behov. För att få mer specifik kunskap om de barn som berörs så måste man prata med barnen för att få deras syn. På så sätt får man även med sig barnets perspektiv. Allt eftersom barnen blir äldre har de lättare att uttrycka sina åsikter och behov. I arbeten med barn i förskoleåldern, framförallt de allra yngsta (0-3 år), är det svårare för dem att förmedla hur de upplever en miljö.

I detta arbete har vi gjort platsbesök och ställt frågor till personal via telefon. I detta PM har vi ett barnperspektiv men saknar barnets perspektiv. Platsbesök skedde den 26 oktober kl 09:00. Varken personal eller barn var på plats. Ledningsgruppen för förskolan har även sammanställt sin egen barnkonsekvensanalys, vilket har ingått som underlag i detta PM.

Detta PM har begränsats till att undersöka förskolans utemiljö och då framförallt föreskolegården eftersom det är förskolegården som miljöförvaltningen haft synpunkter på och som omfattas av själva detaljplanen. För att få en helhetsbild av barnens utemiljö beskrivs även de vanligaste parkerna de går till. Detta PM tar inte upp innemiljön eftersom denna inte har varit ifrågasatt. I fastigheten bedrivs även verksamhet i form av en Gymnasieskola. Utifrån miljöförvaltningens yttrande har stadsbyggnadskontoret gjort bedömningen att gymnasieskolan inte ska ingå i detta PM, trots att alla under 18 år räknas som barn enligt barnkonventionen. Gymnasieleverna har ingen skolgård. De är tillräckligt gamla för att på egen hand kunna röra sig i området till och från gymnasiet samt ta sig till de olika parkerna och andra målpunkter i området.

1.3 PLAN- OCH BYGGLAGEN (PBL) OCH BOVERKETS SYN PÅ FRIYTA VID FÖRSKOLOR

I Boverkets författningssamling ingår ”Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet;” som beslutades den 24 februari 2015. Här ges råd om placering och anordnande av friyta på tomter som ett råd till Plan- och bygglagen (2010:900) 8 kap. 9§ andra stycket, samt 8 kap. 10 och 11§.

I sitt råd skriver Boverket om förskolors friytor:

Vid placering av och anordnande av friytor för lek – och utevistelse vid.., förskolor,.. bör särskilt beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses i dessa allmänna råd att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet.

I de allmänna råden står det även:

Friytan bör inte senare kunna tas i anspråk för annat ändamål utan att ersättas med friyta med likvärdiga möjligheter till varierande lek och utevistelse.

Plan- och bygglagen ställer krav på att förskolor ska ha tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Däremot så står det inte i lagen hur stor ytan ska vara eller vad som anses vara en lämplig yta. Därför är Boverkets allmänna råd framtaget för att förtydliga frågan.

Boverket har då även på uppdrag av regeringen tagit fram en rapport i frågan – Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolan och förskolans utemiljö. I rapporten anger de ett rimligt mått på ca. 40 kvm friyta per barn. De skriver även att den totala friytan bör helst överstiga 3000 kvm. På mindre gårdar kan barn få svårt att utveckla lek och socialt samspel. Stockholm saknar vägledande mått för friyta. Som jämförelse kan nämnas Malmö kommun som har 30 kvm per barn som riktlinje för friyta för sina förskolor.

1.4 ZONERING AV FÖRSKOLEGÅRDAR

I sitt yttrande lyfter Miljöförvaltningen hur förskolegårdar zonerar. Förskolegårdar brukar delas in i tre zoner; en trygg zon (som är särskilt viktig för de allra yngsta, en vidlyftig eller aktiv zon, samt en vild zon med mycket natur. I Enskede-Årsta-Vantörs program skriver de att det ska finnas minst två av tre zoner, och det ska alltid finnas en trygg zon. En vild zon kan vara svår (och mycket dyr) att konsturera i efterhand. Det gäller i synnerhet i utbyggda innerstadsmiljöer.

2.1. FÖRSKOLAN SOLSTRÅLEN

Förskolan Solstrålen drivs av Pysslingen Förskolor. Förskolan har bedrivits sedan 2009 med tillfälliga bygglov. Förskolan har ett tillstånd från utbildningsförvaltningen att bedriva sin verksamhet med högst 55 barn. Byggnaden som förskolan ligger i uppfördes 1963-65 och inrymmer även 94 lägenheter och kontorsytor.

Förskolan är uppdelad på två olika lokaler inom fastigheten Hemmet 18. De olika delarna har olika huvudingångar, en från Drottningholmsvägen 37 och en från Sysslomansgatan 14. Entrén vid Sysslomansgatan ligger mot kvarteretsgården. Delen mot Drottningholmsvägen har möjlighet att ta sig ut på gården via en annan port och behöver inte gå ut med barnen i gatan för att nå gården.

Varje del har plats för skapande, vila, lek och undervisning. Barnen äter vid borden på avdelningarna. Förskolan saknar tillagningskök och får maten levererad av en cateringfirma. Lokalen vid Drottningholmsvägen 37 har plats för 30 barn och lokalen för Sysslomansgatan 14 har plats för 25 barn.

De olika delarna är indelade efter ålder:

Drottningholmsvägen 37

- Avdelningen Blåvingen: 1-3 år (ca 15 barn och 3 pedagoger)
- Avdelningen Guldvingen: 1-3 år (ca 15 barn 3 pedagoger)

Sysslomansgatan 14

- Avdelningen Rödmyran: 3-4 år (ca 12 barn och 2 pedagoger)
- Avdelningen Svartmyran: 4-6 år (ca 13 barn och 2 pedagoger)

Förskolan utför regelbundna barnsäkerhetsronder och trygghetsvandringar. Trygghetsvandringar används för att låta barnen förmedla sina tankar och känslor om förskolans inne- och utemiljö. De kan prata med varandra och pedagogerna om olika platser. Om det finns platser som upplevs som otrygga eller osäkra tas det fram en plan för hur dessa ska kunna förbättras.

Ortofoto men kvarteretsgården markerad i lila och förskolegården markerad i gult. Förskolegården är ca 81 kvm och kvarteretsgården är ca 1245 kvm. De två förskoledelarnas ungefärliga läge i byggnadens bottenvåning är markerat i rött med Blåvingen/Guldvingen i norr och Rödmyran/Svartmyran i söder. Bägge förskoledelarna kan nå kvarteretsgården utan att behöva gå ut i gatan.

2.2. FÖRSKOLANS UTEMILJÖ

Förskolans gård består av en inhägnad gård i mitten av den öppna kvartersgården. Den omges av ett trästaket med en mindre ramp för att komma upp till den plana gården. Den inhängande gården används för att tillgodose barnens behov av kortare utevistelse under dagen. Den används även som plats för hämtning och lämning av barn. Mellan 8:00-9:00 lämnas barn på förskolegården för samtliga avdelningar. Från kl 15:00 används förskolegården för vistelse inför hämtning. Om förskolegården används vid övriga tider används den av en avdelning i taget och är framförallt till för de yngsta barnen. Vid väldigt dåligt väder och kalla vinterförhållanden sker hämtning och lämning inomhus.

Förskolegården är placerad mitt i kvartersgården. Den har en plan yta och är inhägnad med ett staket i trä. Den nås genom en mindre ramp.

Förskolegården renoverades 2018. I samband med det köptes det även in lekmoduler, som t.ex. rutschkana, lekhus, bord och klätterställning. Det finns ett solsegel som kan tas ut för att skydda mot solen. Det finns även belysning. Enligt pedagogerna leker barnen mest med rutschkanan med den inbyggda kojans, och med lekhuset. I kojans gömmer de sig och i huset leker de ofta att de lagar mat. De olika plattorna på insidan av staket med olika lekövningar är inte så populära. När barnen vistas i förskolegården har pedagogerna möjlighet att även ta ut fler lekredskap.

Förskolegården har en yta på ca 81 kvm. Det motsvarar en yta på ca 1,5 kvm per barn. Om förskolegården endast används av en avdelning i taget (12-15 barn) motsvarar det mellan 5,4 och 6,75 kvm per barn. Detta ytmått är inte helt ovanligt för förskolegårdar i bostadskvarter på Kungsholmen eller andra delar av stan. Vissa förskolor saknar helt egna utomhusytor. I tabellen nedan jämförs ytan på förskolegårdar på ett antal förskolor på Kungsholmen.

Förskola	Adress	Yta på förskolegård
Förskolan Brovaktaren	Warfvingsväg 20	270 kvm
Förskola Tranan	Fredhällsgatan 7	235 kvm
Jensen förskola Kristineberg	Lidnersplan 2	150 kvm
Fröjdens förskola	Nordenflychtsvägen 73	130 kvm
Norrlandia förskola Slottsparken	Nordenflychtsvägen 13A	Saknar förskolegård
Förskolan Eden	Pär Lagerkvists gata 8-10	Saknar förskolegård

Tabell över ett urval av förskolor i bostadskvarter på Kungsholmen med yta på förskolegården

*Förskolegården med picknick-bord, lekhus, mindre rutschkana, sparkcyklar, lekplattor m.m.
Markytan består av konstgräs och gummi.*

Själva kvartersgården är öppen mot Drottningholmsvägen i norr och Syslomanngatan i söder. Drottningholmsvägen har mycket fordonstrafik och många gående rör sig längs med gatan. Syslomanngatan är lugnare lokalgata med betydligt mindre trafik och rörelse. Från gården når man förskolornas olika avdelningar, samt två portuppgångar till bostäder och kontor i byggnaden på gårdens västra sida. I gårdens nordöstra hörn finns en mindre

kontorsbyggnad i ett plan som har en av sina entréer från gården. Gården fungerar som en öppen passage mellan Drottningholmsvägen och Sysslomansgatan och används av såväl allmänheten som boende, kontorsarbetande och andra som ska in i byggnaderna runt gården. Längs med gårdens västra sida finns ett stråk utmärkt som passerar förbi entréerna.

Stråket över kvartersgården som går mellan Drottningholmsvägen och Sysslomansgatan. Ingången till avdelningarna Rödmyran och Svartmyran vid Sysslomansgatan 14 syns närmast till vänster i bild.

I gårdens södra del finns en garagenerfart som angörs från Sysslomansgatan. Gårdsytorna precis intill infarten används även för angöring. Det finns även cykelparkering utspritt på gården.

Garagenerfarten från Sysslomansgatan.

Cykelparkering på kvartersgården vid entrén till Syslomanngatan 10. I planteringslådorna växer idegran.

Gården har flera större inbyggda planteringslådor i kvarterets norra del med lindar och mindre idegran och buskar. Det finns även en trädrad med almar i öster i fastighetsgränsen mellan Hemmet 18 och Hemmet 17. I övrigt är gården helt hårdgjord. Det finns inga bänkar eller nån form av uppenbar vistelseyta på gården. Gården sluttar från norr till söder och har en beläggning av olika sorters marktegel, sten och betongplattor. Markteget är på sina hålla ojämnt vilket kan försvåra tillgängligheten på gården, och än mer så på grund av markens lutning. Den stora öppningen i kvarteret mot söder gör att den har goda solförhållanden mitt på dan, men skuggas till en viss del på förmiddagen och något mer på eftermiddagen av bebyggelsen i nio-tio våningar på vardera sidan om gården. Eftersom gården är helt hårdgjord med väldigt få träd riskerar den att bli extremt varm under heta somrardagar.

2.3 KONSEKVENSER AV FÖRSKOLANS UTEMILJÖ

Förskolegårdens placering på en kvartersgård som ligger intill såväl bostäder som kontorsplatser riskerar att bli ett störningsmoment för övriga som vistas i de omgivande husen, dels i form av ljud men även genom att entréer till bostäder och kontor sammanfaller med ytan till entréer till förskolan. Det kan leda till konflikter mellan förskolan och övriga boende och hyresgäster.

Närheten till Drottningholmsvägen med all sin fordonstrafik och många förbipasserande riskerar att skapa oro hos barn och föräldrar. Det ställer också högre krav på att pedagogerna har noga översikt över barnen. Det är dock lätt att ha översikt över barnen eftersom förskolegården är så pass liten.

Kvartersgården är öppen mot norr och söder med högre bebyggelse i väst och öster. I mitten av bilden syns den inhängnande förskolegården.

Förskolans entré vid Sysstomansgatan 14. Porten till höger går till bostäderna.

Förskolegården saknar en inbjudande utformning. Den saknar variation och flexibilitet och det finns ingen utformning och innehåll som lockar till många olika lekar. Den saknar variation och naturliga element. Gården är för liten för att springa runt på. Det finns inga backar att kana eller rulla nerför.

Förskolegården har få lekredskap på en liten yta. Det skickar tydligare signaler om hur leken ska gå till. Det riskerar även att bli större konkurrens om befintliga lekredskap vilket gör att t.ex. äldre barn går före yngre, eller pojkar före flickor. När leken är mer centrerad kring få specifika lekredskap riskerar leken att bli mer genusstyrd. I en naturmiljö finns det större förutsättningar för pojkar och flickor att leka tillsammans, utan att lekredskapen styr leken.

Eftersom förskolegården är så pass liten finns det inte möjlighet att dra sig undan eller platser där ett barn i lugn och ro kan observera andra barns lekar. Det finns inte heller plats för mer fysiska och fartfyllda aktiviteter. Det finns inte heller plats för boll- och springlekar eller lekar som kurragömma.

Förskolegården saknar löst material att leka med, som t.ex. blad, blommor, pinnar, stenar, löv, kottar och liknande. Det saknas naturliga element och grönska. Förskolegården är även för liten för att skapa olika zoner och rumsligheter. Det saknas även möjlighet till bygglek i form av större löst material som t.ex. plankor och däck. Det finns inte heller någon sandlåda att bygga i.

3.1 MILJÖFRÅGOR

I samband med planarbete har ett antal frågor uppmärksammats av miljöförvaltningen. Relevanta frågor är buller, luftkvalitet och markföroreningar. Möjliga markföroreningar åtgärdades när kvarteret byggdes och berörs därför inte i detta PM.

Buller

Buller från de olika fläktarna som finns på gården ligger under riktvärdena. Buller från trafik, framförallt från Drottningholmsvägen ligger över riktvärdet för stora delar av förskolegården, och även stora delar av kvarterets gård. Utredningen föreslår ett bullerplank med höjd på 2 meter längs med den västra och norra sidan av förskolegården. I ett fortsatt arbete bör det utredas vilka åtgärder som behövs för att klara riktvärdet för hela gården, till exempel om bullerplanket läggs i fastighetsgräns mot Drottningholmsvägen.

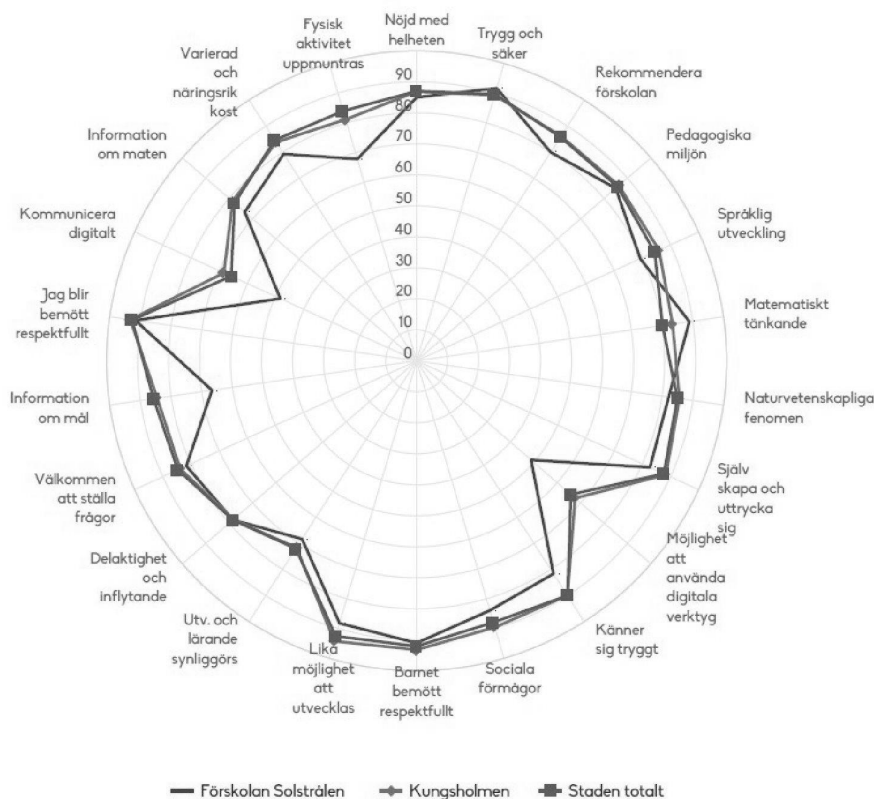
Luftkvalitet

Barn är känsligare för luftföroreningar än vuxna eftersom de andas in mer luft i förhållande till sin kroppsvikt. Unga barn är också känsligare eftersom deras lungor fortfarande utvecklas. Sambandet mellan luftföroreningar och hälsopåverkan är linjärt, vilket betyder att ju mer föroreningar man utsätts för desto större är påverkan på ens hälsa.

En luftutredning har gjorts som visar att miljökvalitetsnormerna för förskolegården ligger under gränsvärdena $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ för PM_{10} och $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$ för kvävedioxid. Det har även undersökts om luft från garaget ventileras ut mot gården. Det gör det inte utan luften ventileras ut mot Lilla Västerbron. I ett fortsatt arbete bör luftkvaliteten utredas för hela kvartersgården, inklusive möjliga åtgärder för att klara miljökvalitetesmålen, samt om det går att skärma av dålig luft för den del där en eventuell utökad förskolegård uppförs, om det skulle behövas.

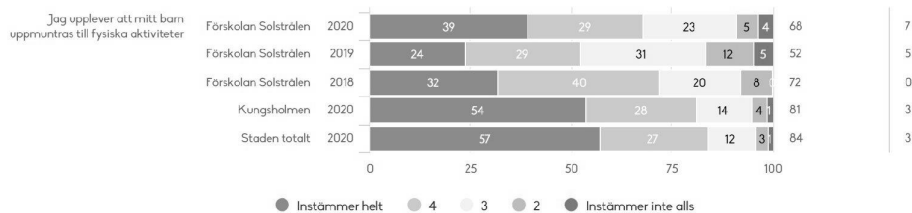
4.1 VÅRDNADESHAVARES UTVÄRDERING

Stockholm stad utför undersökningar om olika förskolor där vårdnadshavare får svara på enkätfrågor. En sådan utfördes senaste 2020 för förskolan Solstrålen. Utifrån de olika enkätfrågorna har en värdering tagits fram förskolan Solstrålen generellt har goda omdömmen som oftast ligger strax under snittet för såväl Kungsholmen som staden totalt. Vårdnadshavarna är generellt nöjda med helheten.

Värdering som visar de olika frågorna och de genomsnittliga värdena.

När det gäller hur vårdnadshavare ser på fysisk aktivitet och om det uppmuntras så ligger Solstrålen under medel för såväl Kungsholmen som staden som helhet. Det lägre betyget kan vara ett resultat av den begränsande utemiljön på förskolegården. Vårdnadshavarna har dock inte beskrivit varför de svarat som de gjort och barnen har inte heller själva tillfrågats.

Vårdnadshavares utvärdering av hur mycket barn uppmuntras till fysiska aktiviteter.

5.1. FÖRSKOLANS PLACERING I STADSDELEN

Förskolan är belägen centralt på Kungsholmen i nära anslutning till Fridhemsplan med goda kollektivtrafikmiljöer. Det går att nå förskolan via flera relativt lågt trafikerade gator, däremot så utgör framförallt Drottningholmsvägen en stor barriär. Flera av gatorna är dessutom bullerutsatta och riskerar att ha dålig luftkvalitet. Det finns dock gott om trottoarer och möjligheter att gå till och från förskolan. Hämtning och lämning kan ske tryggt och det finns angoringsmöjligheter vid Sysslomansgatan i form av gatuparkering om det skulle behövas.

6.1 UTFLYKTMÅL OCH OMKRINGLIGGANDE PARKER

Förskolan besöker ofta närliggande parker. De har utflykter fyra dar i veckan, med en inomhusdag. De externa målpunkterna som besöks är framförallt

- Sysslomansparken (kallad Posthusparken av förskolan)
- Rålambshovsparken
- Pontonjärsparken
- Kronobergsparken

Förskolan har tydliga rutiner vid utflykter för barnens säkerhet. Vid utflykter bär alla barn västar. Ingen pedagog går iväg själv med en grupp barn. Det finns vagnar till de yngsta barnen. Förskolan övar på att gå i led med barnen och att gå i närområdet när det kommer in en ny grupp barn. Promenaderna till och från parkerna är viktiga för att träna motoriken och för att upptäcka sitt närområde.

Sysslomansparken (Posthusparken)

Sysslomansparken är lätt för förskolan att nå då den ligger på andra sidan Sysslomansgatan. Sysslomansparken består i huvudsak av en stor öppen gräsyta där barnen kan springa omkring. Parken är relativt skyddad från omgivningen på grund av sluttningen, men det finns ytor där barnen kan springa ut i gatan. Parken har en öppen yta på ca 5200 kvm, men den faktiska ytan där barn kan vistas under uppsikt och på avstånd från biltrafiken är ca 2000 kvm. Parken används framförallt av de äldre barnen då den inte är inhägnad. Här sker planerade aktiviteter, fri lek och rörelseövningar. Ibland äter de även mellanmål i parken.

Sysslomansparken är en stor öppen park. Byggnaden i bakgrunden till höger är förskolan.

Rålambshovsparken

Rålambshovsparken är en av de största parkerna i Stockholm och här samlas många olika människor. Med en yta på 92,000 kvm finns det många stora öppna ytor och plats för många olika aktiviteter.

Både de yngre och de äldre förskolebarnen besöker parken. Här kan barnen leka fritt eller ha planerade uteaktiviteter tillsammans med pedagogerna. Parken ligger på ca. 400 meters gångavstånd. Tack vare en bro med ramp över Rålambshovsleden går det att nå parken utan att behöva korsa en enda bilväg. Man måste dock korsa en cykelbana där den tar vid efter Norr Mälarstrand. Det är dock inte ett pendlingsstråk. I direkt anslutning till Rålambshovsparken finns flera andra stora parker som t.ex. Konradsbergsparken och Normälarstrand. Det finns även en bemannad parklek men den används inte av förskolan eftersom det är för många barn och andra där, vilket innebär att pedagogerna tappar kontrollen och den ses inte som säker.

Pontonjärsparken

Pontonjärsparken är en kuperad bergspark med en yta på 11520 kvm. I den nedre, platta delen finns en mindre inhägnad lekplats, med flera, gungor, sandlådor, klätterställning, lekhus och liknande. Gungorna och klätterställningen är för farlig för de yngsta barnen. Det finns en oro bland pedagogerna att de yngsta barnen ändå klättrar i klätterställningen eller springer in i en gunga som någon gungar i. Pontonjärsparken ligger på ett gångavstånd på ca 500 meter och nås genom att gå längs med relativt lunga innerstadsgator. Parken används även av de yngsta barnen. Den besöks dagligen av någon av förskolans avdelningar.

Kronobergsparken

Kronobergs är en större bergspark med en yta på över 52000 kvm. Här finns även en bemannad parklek med flera olika sorters lekutrustning och stora ytor för barnen att leka på. Det finns även cyklar. Parkleken används av de äldre barnen när det inte är så många andra barn där. På vintern finns det möjlighet att åka stjärtlapp/pulka. Det är framförallt de äldre barnen som besöker parken. Parken ligger på ett gångavstånd på ca 525 meter. För att nå parken måste man korsa Hantverkargatan som har mycket trafik, inklusive busstrafik.

7.1 REKOMMENDATIONER

Nedan följer en lista på rekommendationer. De grundläggande rekommendationerna är sådant som bör åtgärdas, inklusive två alternativ för en grov disposition för en utökad förskolegård. Efter det följer övergripande rekommendationer på kort och lång sikt. Dessa bör dock fördjupas vid en planering av en större förskolegård. I rekommendationerna ingår även rekommendationer för detaljplanekartan för att säkerställa de mest grundläggande åtgärderna. Till sist följer rekommendationer utanför planområdet.

7.2 GRUNDLÄGGANDE REKOMMENDATIONER

- Skapa en större förskolegård. Förskolegården bör vara **minst 600 kvm**. Se dispositionsstudier nedan. En yta på 600 kvm motsvarar ca 10,1 kvm per barn. Om endast en avdelning befinner sig på gården så motsvarar det ca 40 kvm per barn.
- Riv den befintliga inhägnaden för att skapa en större gemensam gårdsyta.
- Förskolegården ska vara inhägnad så att barnen kan röra sig fritt utan att de riskerar att springa ut i gatan. Det gör även att utomstående inte går in på förskolegården, till exempel när de rör sig över gården. Det skapar en tryggare miljö för barnen och för verksamheten.
- Förskolan bör vara mycket restriktiv till att ta in fler barn då det minskar den totala friytan på förskolegården.
- Utred om miljö kvalitetsnormerna för luft klaras i den större förskolegården. Se över vilka åtgärder som behövs för att klara miljö kvalitetsmålen.
- Utred en placering av ett bullerplank för att klara bullernivåerna på den större förskolegården.
- Uppför ett bullerplank mot Drottningholmsvägen. Plankets sida mot gården kan med fördel målas och dekoreras av barnen för att skapa en större identitet på platsen.
- Samla all cykelparkering utanför ytan för den föreslagna förskolegården.
- Planera för en trygg zon och en aktiv zon på gården. Att skapa en vild zon på platsen anses vara mycket svårt och dyrt. Det är bättre att prioritera en indelning av gården i en trygg zon och en aktiv zon.
- Gör en solstudie som kan ligga till grund för hur gården planeras med ytor för vistelse, lek, träd, sol och skugga.
- Upprätta en detaljerad plan för hur förskolegården ska byggas om, både på kort och lång sikt. En detaljerad plan, framtagen av yrkeskunniga, med pedagoger och landskapsarkitekter, är nödvändig i nästa skede för att utveckla och fördjupa de rekommendationer som presenteras i detta PM.
- Barnen ska vara involverade i arbetet med att ta fram en plan för utemiljön.

Rekommendationer för en grov disponering av gården.

Alternativ A

Den gröna ytan skulle kunna bli den nya förskolegården med en yta på ca 685 kvm. Den gula remsan till vänster skulle kunna inrymma entréer, samt parkering för cykel och ev. barnvagnsförråd. Den orangea remsan skulle fortsatt kunna fungera som en passage mellan Drottningholmsvägen och Syslomansgatan. Om ett x-område ska införas i plankartan bör det ligga här. Härifrån kan även entréer till byggnaden nås. Den blåa remsan kan användas för att nå entrén till Syslomansgatan 10. Skulle taket till garagenerfarten (i rosa) byggas om så tillkommer en yta på ca. 95 kvm. En förbättring hade varit om förskolan hade direktaccess till förskolegården, utan att behöva korsa gångstråket, men den möjligheten finns inte då bygganden även har entréer till bostäder och kontor från gården.

Alternativ B

I alternativ B ökar förskolegårdens yta till ca 870 kvm. Entréen till Syslomansgatan 10 nås då via Drottningholmsvägen. Eventuellt måste då större leveranser och likande ske via förskolegården. Det kan också bli svårare att kombinera med ett bullerplank mot Drottningholmsvägen.

7.3 ÖVERGRIPANDE REKOMMENDATIONER PÅ KORT SIKT

- Bygg odlingslådor och en komposteringsbehållare för att lära barnen om odling och kompost. Odlå sådant som går att äta säsongvis men även bärbuskar med ätbara bär.
- Bygg en sandlåda som barnen kan leka i.
- Skapa balansbanor och liknande.
- Skapa skyddade miljöer där barnen kan dra sig undan, som t.ex. lekhus och pilkkojor. Skapa platser där det går att krypa in för att ge en känsla av att vara skyddad och i fred.
- Dekorera lekmiljön tillsammans med barnen med dekorationer som de själva skapat.
- Bygg lek- och redskapsbodar
- Bygg ett permanent solskydd, gärna över bland annat sandlådan där yngre barn kan förväntas leka mer stilla under längre perioder.
- Installera ett antal bord och sittplatser för att kunna äta utomhus.

7.4 ÖVERGRIPANDE REKOMMENDATIONER PÅ LÅNG SIKT

- Plantera fler träd (detta kan dock vara svårt då gården är underbyggd men bör ses över genom exempelvis större planteringskärl).
- Få in mer naturlig grönska med olika vegetation och buskar.
- Lägg in små kullar och annan topografi.

- Uppdatera lekredskapen och integrera dom i gårdens miljö.
- Investera i dyrare lekutrustning, som exempelvis en klätterställning eller gemensamhetsgunga.
- Skapa en gemensam samlingsplats på gården, som även kan fungera för uppträdanden för föräldrar och liknande.
- Inför något slags vattenelement på gården, t.ex. en vattenpump som gör det möjligt att pumpa upp vatten att leka med, eller en utomhusdusch.
- Bygg om taket till garagenerfarten så att även det kan fungera som en yta som barnen kan vistas på. Det skulle t.ex. gå att anlägga en rutschkana från taket ner till en upphöjd del av gården. Om det ska ske behöver ev. kylfläktarna på taket studeras så att det inte bullrar för mycket.

7.5 REKOMMENDATIONER FÖR REGLERINGAR I PLANKARTAN

- Planlägg hela kvartersgården med **S1 -förskola**. Det kan även kombineras med fler användningar, exempelvis bostäder (B) och kontor (K) om det behövs för att nå entréer till exempel, eller om förskolan i framtiden inte finns kvar. S1-användningen bör även omfatta ytan för garagenerfarten ifall att taket kan byggas om till en del av förskolegården.
- Kvartersgården bör regleras med en bestämmelse om en minsta storlek på förskolegården för att säkerställa att förskolebarnen får en större friyta. Det ger större möjligheter att utforma en ändamålsenlig förskolegård. Den minsta ytan bör vara **600 kvm** (jämför med dispositionsstudierna ovan). Förslag på bestämmelse är **n1 – Om förskola anordnas ska en förskolegård med en sammanlagd yta om minst 600 kvm anordnas inom kvarteret.**
- Det bör regleras att ett bullerplank uppförs för att innehålla riktvärdet om 50 dba. Ett plank skärmar även av gården från de stora folkmassorna som rör sig längs med Drottningholmsvägen och skyddar mot obehörigåga.
- Planen bör ge en mindre byggrätt för att lek- och redskapsbodarna ska kunna uppföras på gården. Det bör även ges byggrätter för att uppföra tak som kan fungera som solskydd.
- Planen bör ge en byggrätt för att kunna inrymma en ombyggnad av taket till garagenerfarten för att det ska kunna fungera som en lekyta. Det behöver även möjliggöras för trappor och ramper upp till den nivån.
- Planen bör medge en byggrätt för att kullar och likande ska kunna uppföras ovanför gårdshöjden.
- Planen bör medge att plank får uppföras för att förskolan ska kunna skärma av gården av trygghetsskäl.
- Om ett x-område ska införas i planen för att medge att allmänheten passerar genom kvartersgården bör det begränsas i största möjliga mån för att skydda barnen och förskolegården (jämför med dispositionsstudierna ovan).
- Eventuella skydds- och varsamhetsbestämmelser på gården bör ej motverka att gården kan byggas om för att fungera som en förskolegård.

7.6 REKOMMENDATIONER FÖR ÅTGÄRDER UTANFÖR PLANOMRÅDET

- För att Sysslomansparken (Posthusparken) ska kunna vara säkrare för förskoleverksamheten så vore ett lågt staket runt parken positivt. Det skulle hindra barn från att kunna springa ut i gatan. På så sätt skulle förskoleverksamheten lättare kunna ta med sig även yngre barn till den närliggande parken. Detta ansvar faller på Stockholms stad.

Från Syslomansparken är det lätt att springa ut i gatan. Ett staket skulle öka säkerheten i parken för förskolebarnen och underlätta för pedagogerna att utnyttja parken, med även de yngsta barnen.

- Den gångväg/trottoar som förskolan behöver använda för att nå rampen över Rålambshovsleden är i dåligt skick och mycket smal. Den skulle behöva rustas upp. Detta ansvar faller på Stockholms stad.

Trottoaren längs med Norr Mälarstrand (precis intill gångbron) skulle behöva förbättras för att vara tillgänglig. Den upptrampade stigen vittnar om behovet av en fullgod trottoar.

8.1 KONSEKVENSER AV PLANEN

Detaljplanen innebär att förskolan kan fortsätta bedriva sin verksamhet, samt göra långsiktiga investeringar i lokalerna och på gården. Om planändringen inte kommer till (vid ett så kallat nollalternativ) måste förskolan lägga ner sin verksamhet när deras tillfälliga bygglov går ut.

9.1 SLUTSATSER

Det är positivt att förskolan finns då den fyller ett behov i stadsdelen. Det är viktigt att det finns förskolor även för de barn som bor i innerstan. Förskolan ligger i nära anslutning till flera olika typer av parker som är lätta att ta sig till. Den ligger centralt i nära anslutning till kollektivtrafik vilket underlättar för vårdnadshavare att hämta och lämna – och att göra det utan skjutsa barn i en bil. Det är positivt att det finns mindre förskolor som denna, vilket även stärker det totala utbudet av olika förskolor på Kungsholmen.

En planändring som bekräftar den befintliga användningen vore positivt för förskolan då det ger dem möjlighet att fortsätta driva sin verksamhet samt för att säkra en trygg och långsiktig planering. Ett planstöd öppnar upp för en långsiktig investering i förskolans lokaler och utemiljöer. Det rekommenderas att planlägga för en större förskolegård. På så sätt har verksamheten möjlighet att skapa en egen förskolegård som kan fungera som en stabil och självklar bas i deras dagliga verksamhet, och ett komplement till de parker de besöker.

I nästa skede – efter planskedet - bör en detaljerad plan för hur förskolegården kan byggas om tas fram som innehåller både en kortsiktig planering med enkla lösningar, samt ett förslag med tillhörande tidplan för att långsiktigt och permanent förbättra förskolegården. Barnen ska involveras i detta arbete. Med rätt utformningen kan förskolegården även bli en attraktiv vistelsemiljö för övriga boende i kvarteret – framförallt för barnfamiljer - när den inte används av förskolan, exempelvis på kvällar och helger.

KÄLLOR

Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö, Boverket 2015

Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet. (BFS 215:1 FRI 1), Boverket, 2015.

Vårdnadshavare Förskola, Förskolan Solstrålen, Origo Group, Stockholms Stad, 2020.

Underlag för miljö- och hälsofrågor, Miljöförvaltningen, Stockholms Stad, 2020.

Funktionsprogram för förskolans utemiljöer, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, 2019.

Solstrålen förskola - Barnkonsekvensanalys, Ledningsteamet Område 18, Pysslingen förskolor, 2020.

Startpromemoria för planläggning av Hemmet 18 och 20 i stadsdelen Marieberg (förskola och skola), Stadsbyggnadskontoret, Stockholms stad, 2020.

Kv. Hemmet 18, Stockholm, Kontrollmätning av ljudnivåer från ventiltiosanläggningar samt trafikbuller vid föreskolegård. Akustikbyrån, 2020.

PM avseende markföroreningar inom fastigheterna Hemmet 18 och 20, Lennart Gullberg Consulting, 2020.

PM miljö- och hälsofrågor kv. Hemmet 18 och 20, Polygon AK, 2020.